

Sveučilište u Zagrebu

Građevinski fakultet

Diplomski sveučilišni studij

Smjer: **GEOTEHNIKA**

Geotehnika i zaštita okoliša 5

Prof. dr. sc. Tomislav Ivšić
Građevinski fakultet Zagreb

Geotehnički aspekti odlagališta

Građevina nastala nasipavanjem

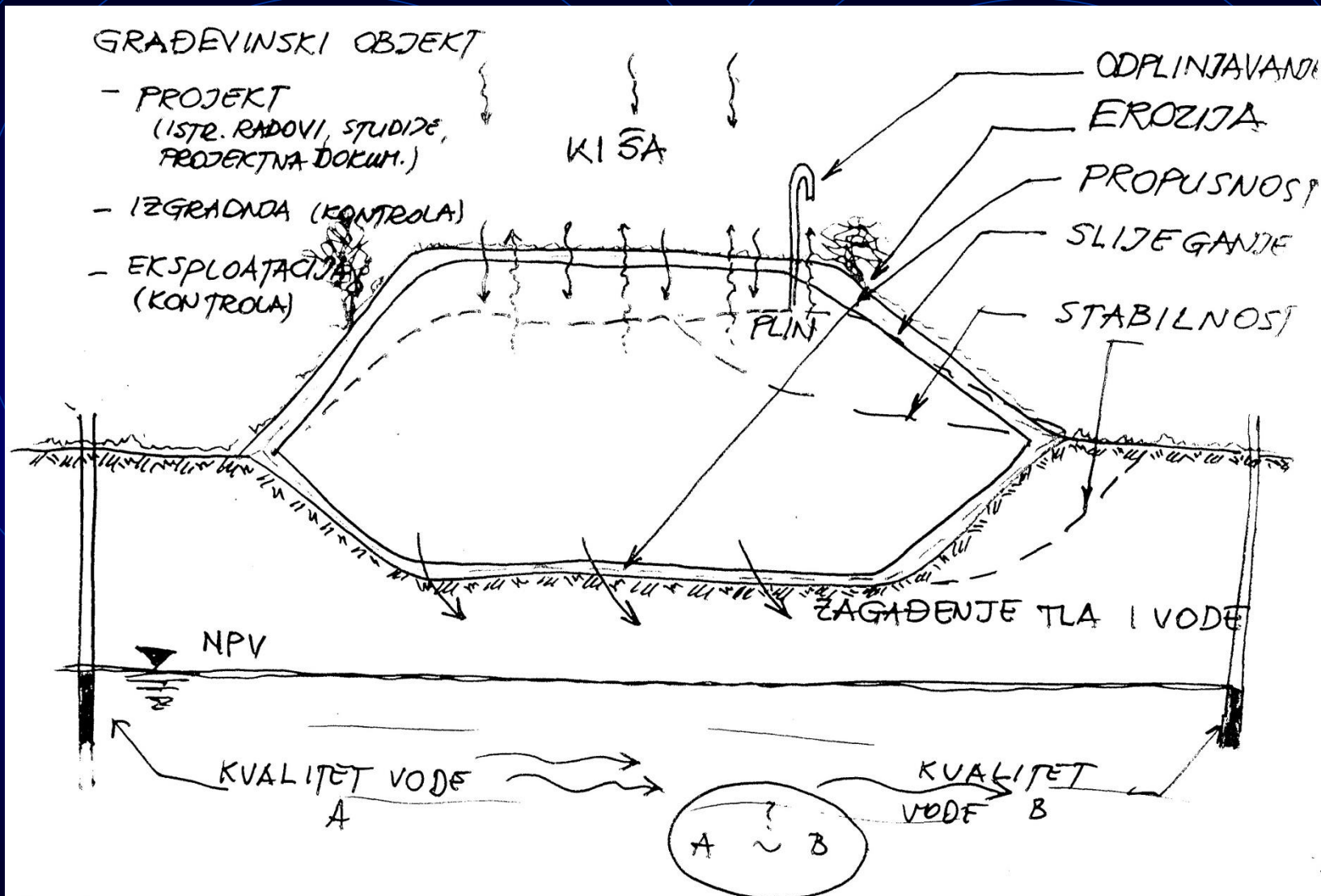
- krutih materijala (komunalni otpad ili otpad iz rudničkih, industrijskih ili energetske postrojenja) ili
- taloženjem tvari iz muljevutih suspenzija (nastalih kao nusprodukt nekih tehnoloških procesa ili kao dio transportnog postupka)

Geotehnički aspekti odlagališta

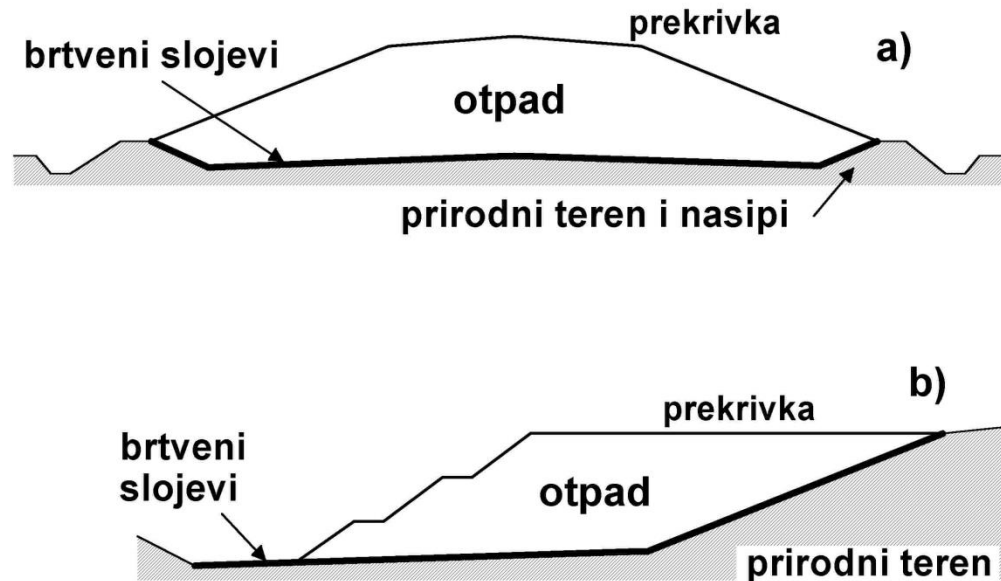
Građevinski problemi odlagališta

- globalna statička i seizmička stabilnost tijela odlagališta
- slijeganja odlagališta i njegovih dijelova
- ustroj i erozijsku stabilnost pokrova
- odvodnja oborinskih voda i kontrolirano procjeđivanje tekućina

UREĐENO ODLAGALIŠTE

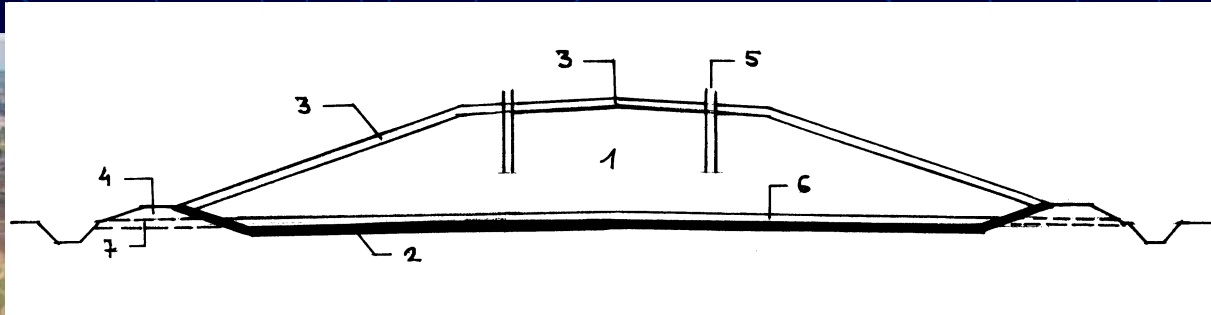

UREĐENO ODLAGALIŠTE

Najčešći položaji odlagališta otpada u odnosu prema terenu: a) nasipavanje iznad prirodnog terena; b) zatrpavanje prirodnih ili umjetnih udolina

Karakteristični presjek i glavni dijelovi odlagališta

- 1. Otpad**
- 2. Donji brtveni sloj**
- 3. Pokrovni sloj**
- 4. Obodni nasip**
- 5. Zdenci za otplinjavanje**
- 6. Drenažni tepih (plošni dren)**
- 7. Odvod vode iz plošnog drena**

Klasifikacija otpada

Uzimanje uzoraka

Reprezentativni uzorak iz izdvojene količine komunalnog otpada dobiva se na sljedeći način:

- **mrežna tehnika**: slučajni izbor mjesta na zamišljenoj preko otpada postavljenoj mreži
- **četvrtanje**: hrpa otpada se iz centra razdjeli na četvrtine te se dvije nasuprotne hrpe odbace, preostale spoje, a postupak se ponavlja sve do dobivanja potrebne veličine uzorka
- **uzimanje iz središta hrpe**: otpad se izmiješa, a uzorak se nakon strojnog razgrtanja uzima iz središta hrpe

Slika 1: Stroj za sortiranje otpada

Slika 2: Ručno sortiranje krupnijeg otpada

Komponente komunalnog otpada

Komponenta	Podvrste
Papir (obojen ili neobojen)	Novine, časopisi, knjige, telefonske knjige, fotokopirni papir, printani papir, koverta, razglednice te ostale vrste papira, kao npr. papirate maramice, salvete, papirnati ručnici i sl.
Karton	Kartonska ambalaža
Višeslojni premazni karton	Kartonska ambalaža za mlijeko, sokove, detergente i sl.
Meka plastika	Mekana, folijarna, elastična plastika, plastične vrećice, i sl.
Tvrda plastika	Tvrda plastična ambalaža za tekuće detergente, omekšivače, izbjeljivače, šampone, motorno ulje, igračke, plastične žličice za napitke i sl. proizvodi namijenjeni za domaćinstvo
PET ambalaža	Plastične boce za sokove, mineralnu vodu, ulje, ocat, mlijeko, neka sredstva za čišćenje i pranje i sl.
Staklo	Bezbojna, zelena i smeđa staklena ambalaža namijenjena pakiranju hrane i raznih pića i napitaka, te ostali stakleni predmeti kao npr. vaze, zrcala, prozorsko staklo, vatrostalno staklo, dekorativno staklo i sl.
Metalna ambalaža	Aluminijske limenke od bezalkoholnih pića i piva
Metal	Razni metalni predmeti iz domaćinstva, limenke od hrane, kozmetike, metalne cijevi, sl.
Drvo	Razne vrste obrađenog ili neobrađenog drva, dijelovi namještaja, letve, drveni predmeti i sl.
Guma	Gume od bicikla, gumena crijeva za polijevanje, gumene rukavice i sl.
Tekstil	Razne razderane krpe od vune, pamuka i dr. materijala, i sl.
Odjeća i obuća	Caritas i sl.
Akumulatori	Od motornih vozila
Baterije	Uporaba u domaćinstvima
Boje, tinte, ljepila i smole	Razna ambalaža s ostacima boja, lakova i sl.
Lijekovi	Razne vrste lijekova - tablete, herbicida i sl.
Elektrooprema	Štampane ploče, pegle, sušila za kosu, radioaparati, mobilni telefoni i sl.
Organski otpad iz kuhinje	Svi ostaci od pripreme, obrade i prerade hrane, kruh, pokvareno voće i povrće
Biootpad	Sezonski otpad s okućnica i parkova - pokošena trava, granje, lišće i sl.
Građevinski otpad	Zemlja, kamenje, cigla, štuta
Bijela tehnika	Olupine bijele tehnike i sl.
Otpad životinjskog podrijetla	Svježe, neobrađeno i suho meso s kostima i kožom, i sl.
Pelene	Pelene, higijenski ulošci i sl.
Sitnež	Otpad koji propada kroz rupe promjera 40 mm, a smjesa je gore navedenih komponenti

Klasifikacija otpada

- otpad sličan tlu (*soil-like waste*), definiran kao čestični materijal za koji su primjenjiva načela mehanike tla
  - otpadni građevinski materijal,
  - jalovina,
  - industrijski i kanalizacijski mulj,
  - ostaci spaljivanja

Klasifikacija otpada

Table 2-2: Examples for geotechnical parameters of soil like wastes

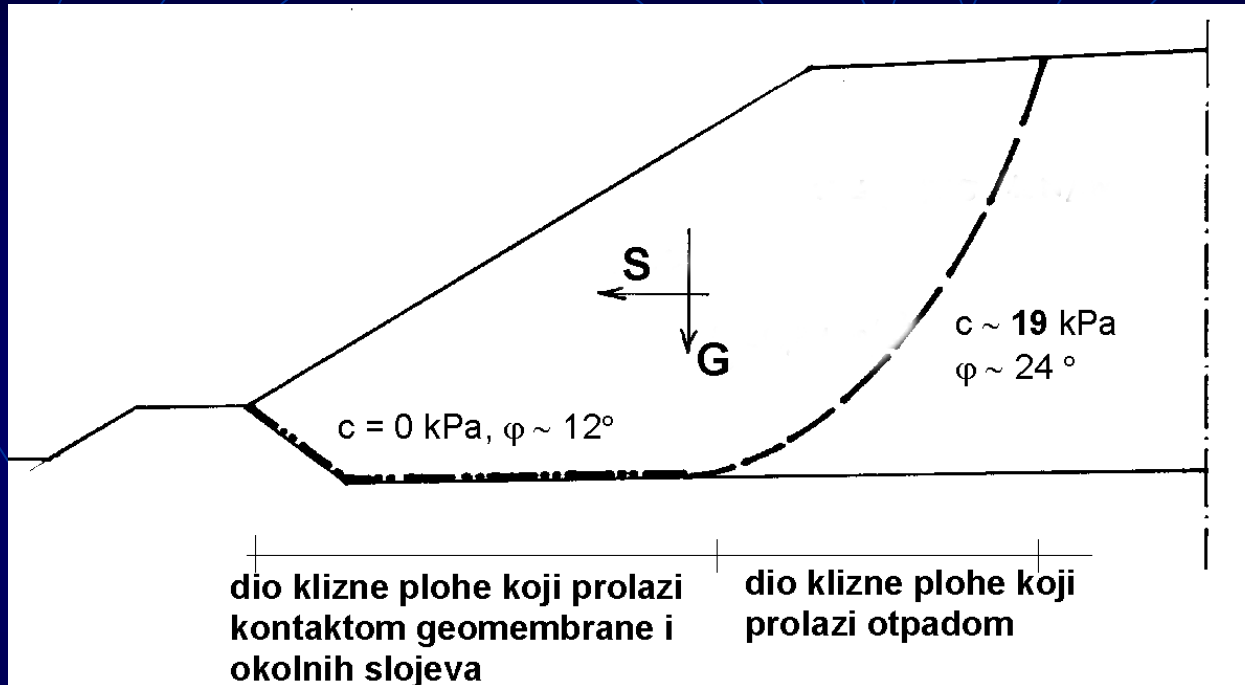
Description of waste	Unit weight [kN/m ³]	Friction angle [°]	Cohesion [kN/m ²]	Reference
Mixed industrial sludge	12.7 - 16.9	35-39	0-40	Belfiore (1990)
Phosphogypsum	16 - 16.2	31-34	not reported	Ivanc (1991)
Foundry sand	17.6	35	0	Martin & Genthe (1993)
Quenched slag	19.2	36	0	
Waste Pickle Liquor Sludge	10.5 - 11.9	13.2-38.3	0 - 2.4	Michalski et al (1995)
industrial waste from lead and zinc production	12.2-20.3	34.8 - 42.0	0	Patata et al (1995)
Construction debris	21.4	38.1	85	Jessberger & Laue (1992)
Ashes from municipal solid waste	16.7	46.6	34	
Construction debris	11 - 16	30 - 40	0 - 10	Turczynski (1990)
Excavated soils	> 15	25 - 32	0 - 20	
Mixed ashes	6 - 11	26 - 30	0 - 30	
Residue of industrial filtration processes	7 - 11	18 - 25	0	

Klasifikacija otpada

otpad različit od tla (*non soil-like waste*),
definiran kao materijal za koji su načela
mehanike tla ograničeno primjenjiva ili
uopće nisu primjenjiva

- zeleni otpad,
- voluminozni otpad,
- komunalni kruti otpad,
- ostaci mehaničko-bioloških obrada otpada
i sl).

Globalna stabilnost odlagališta

- Klizna ploha
- Parametri materijala

Karakteristična kritična klizna ploha za globalnu stabilnost odlagališta

Geotehnički parametri otpada

- Volumenska (jedinična) težina
- Parametri posmične čvrstoće otpada
- Parametri posmične čvrstoće brtvenih slojeva
- Parametri stišljivosti
- Vodopropusnost / plinopropusnost

Geotehnički parametri otpada

Jedinična težina

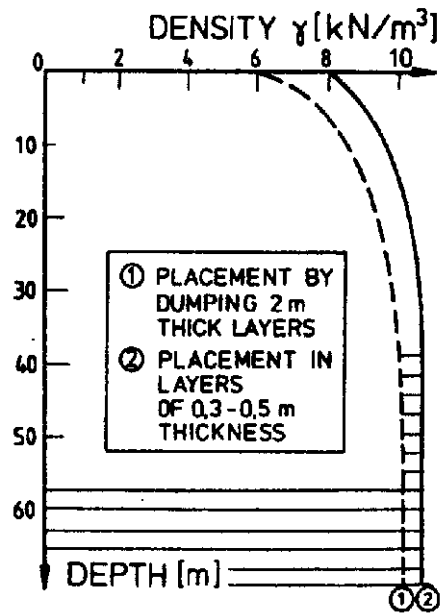

Figure 3-1: Unit weight of MSW without construction debris and excavation material (modified after Wiemer 1982)

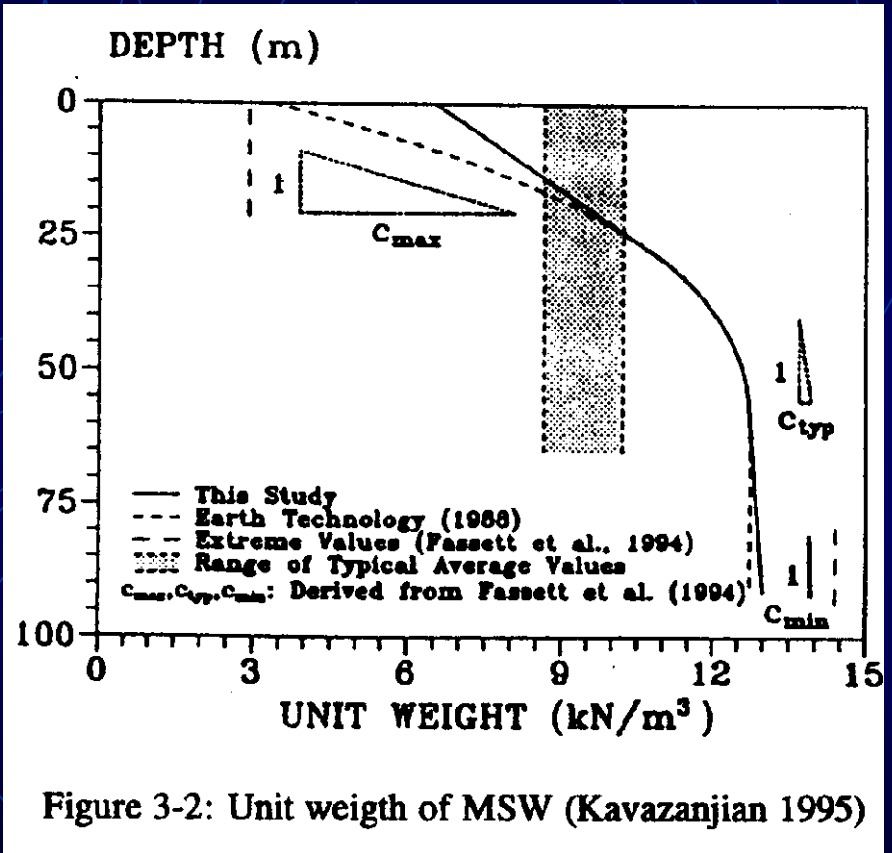

Figure 3-2: Unit weight of MSW (Kavazanjan 1995)

Geotehnički parametri otpada

Vlažnost

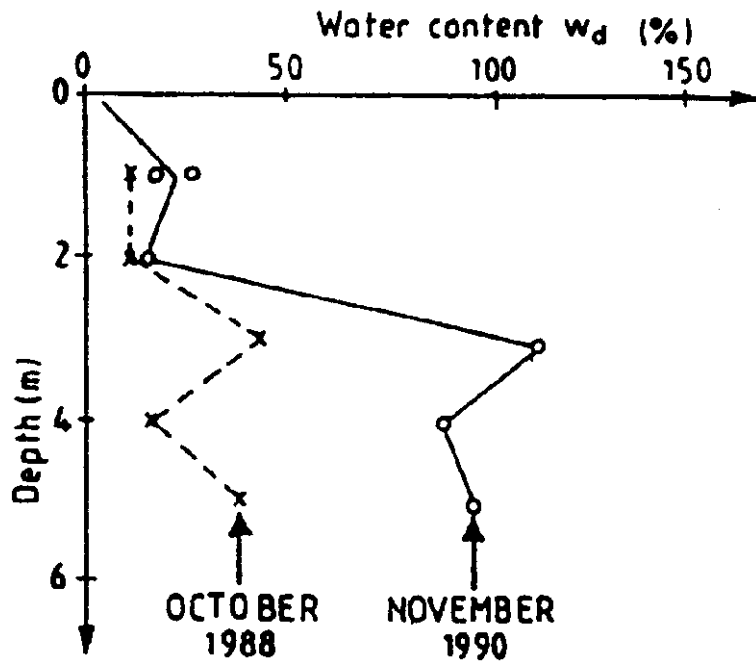

Figure 3-3: Comparison of end of dry season water content profile at Limbro park landfill, Johannesburg South Africa (from Blight et al. 1992)

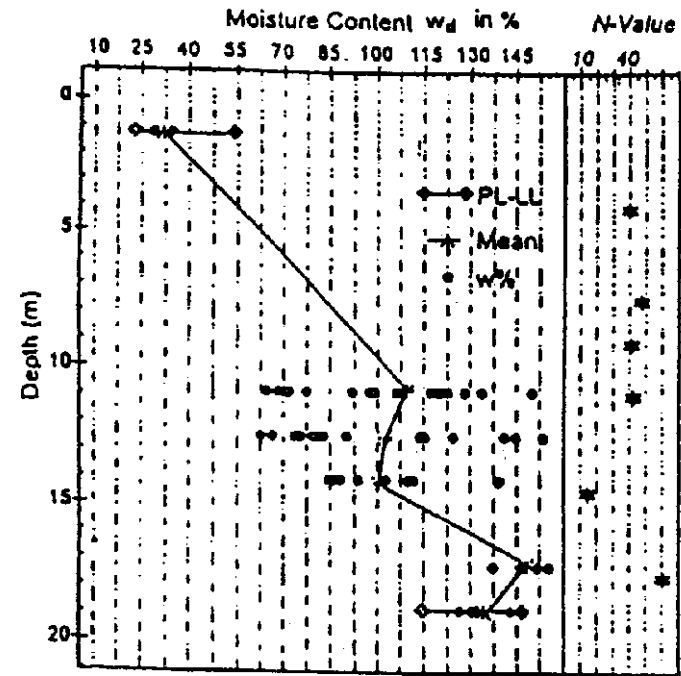
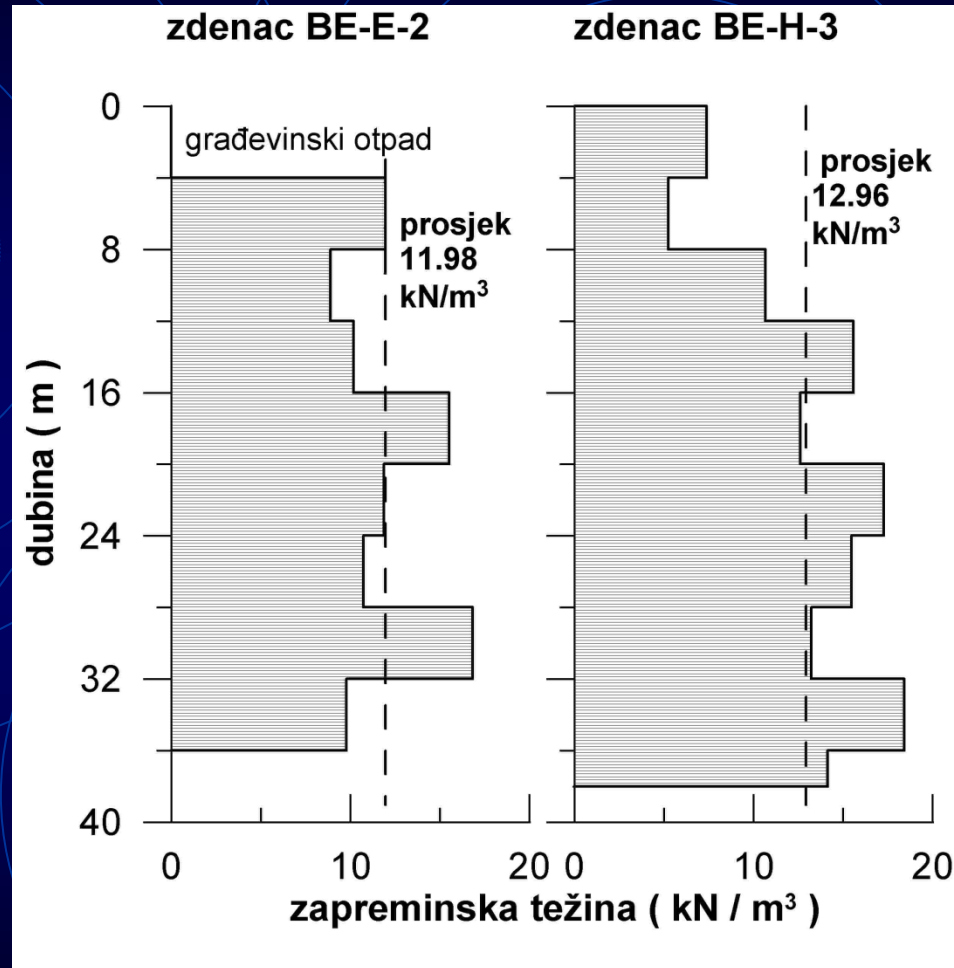

Figure 3-4: Variation of water content, liquid limits, and plastics limit with depth (Gabr & Valero 1995)

Geotehnički parametri otpada

Jedinična težina

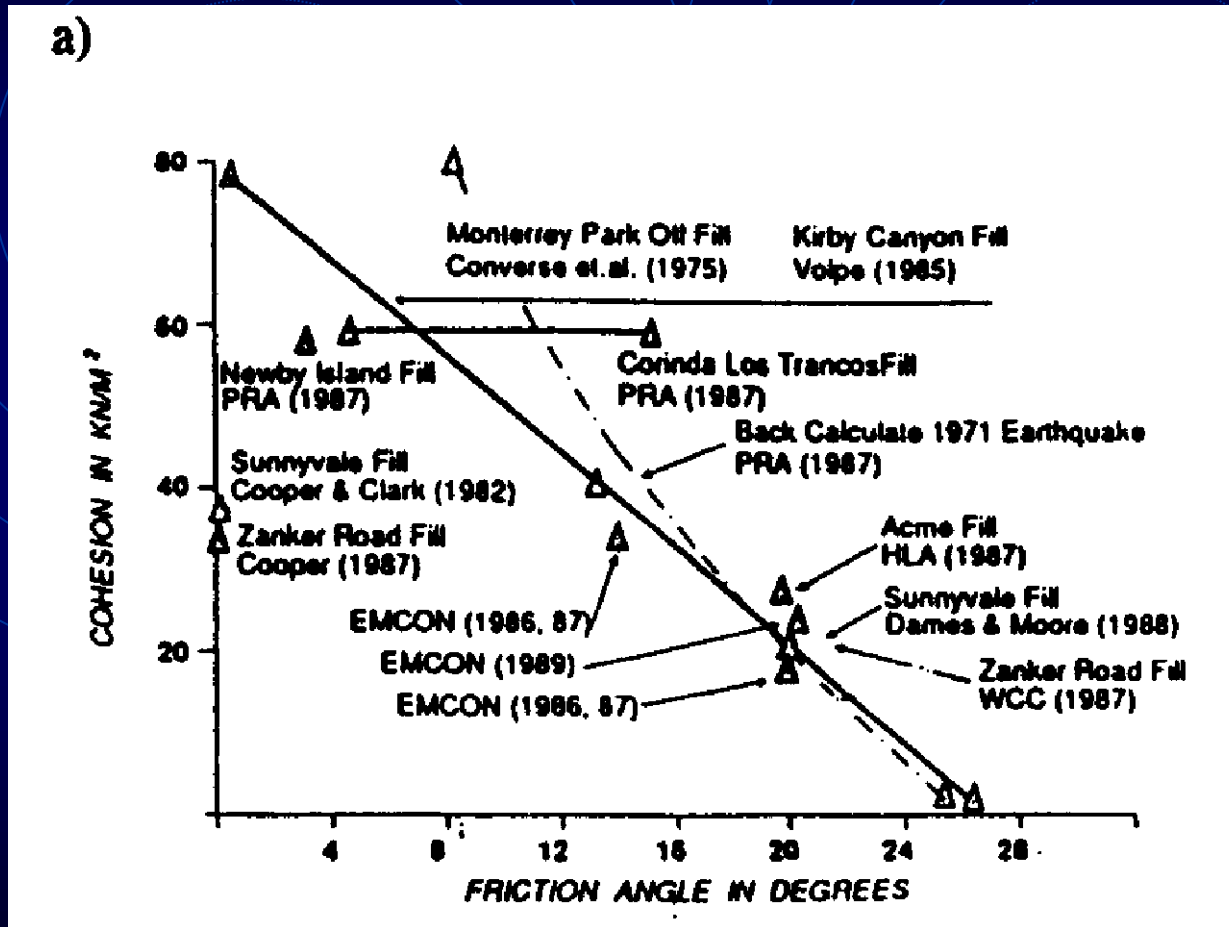
*Odlagalište
Jakuševac*

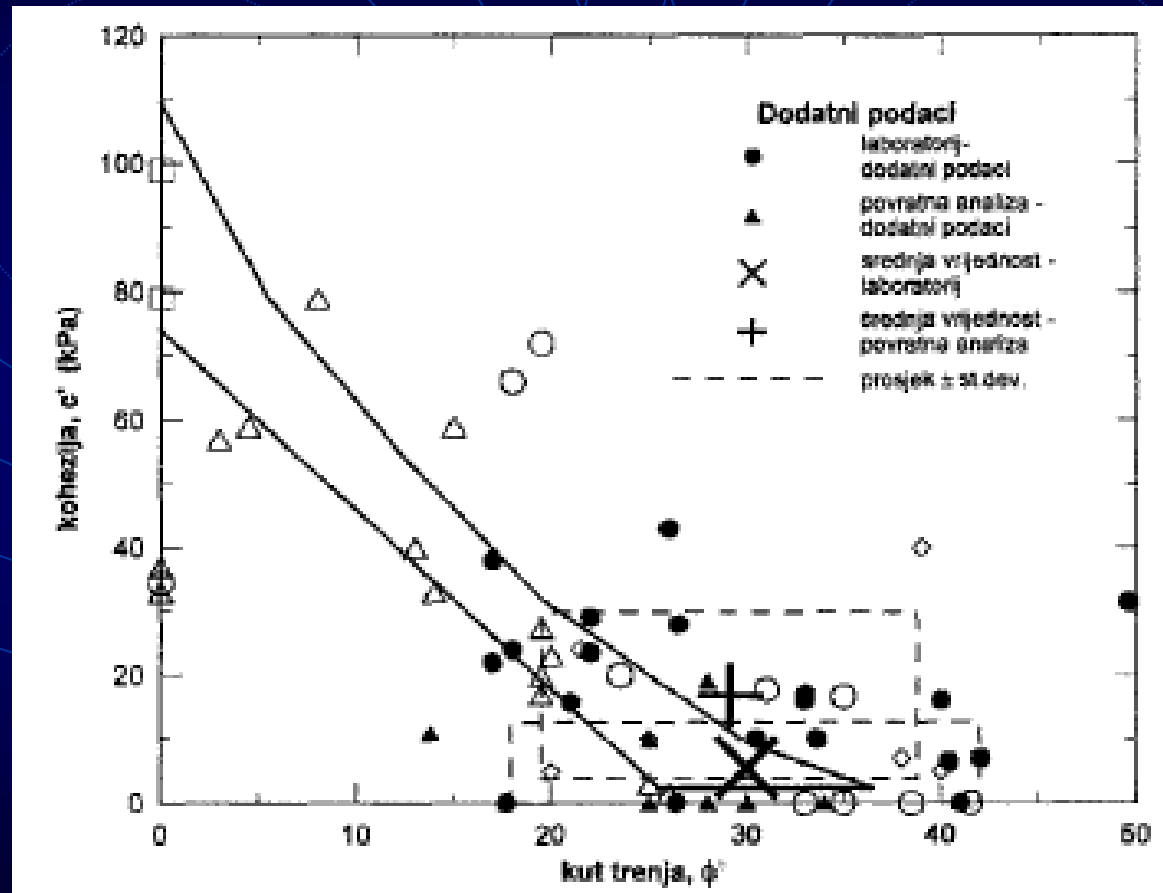
Geotehnički parametri otpada

Parametri posmične čvrstoće otpada

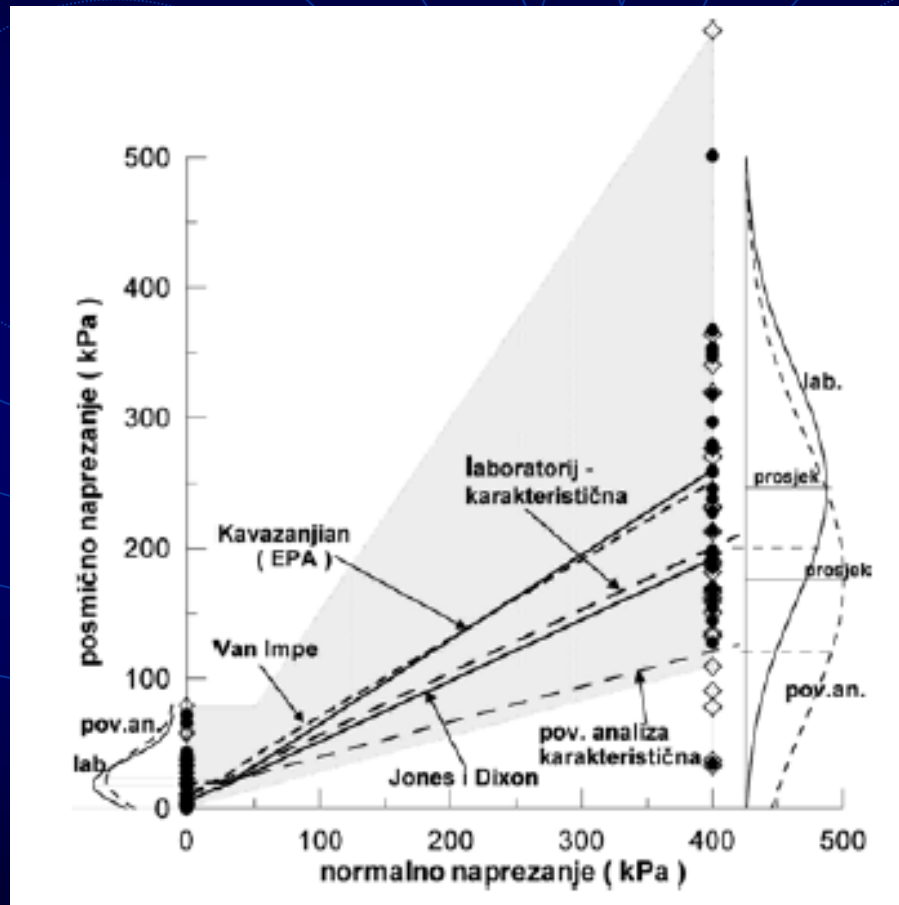
Geotehnički parametri otpada

Parametri posmične čvrstoće otpada

Geotehnički parametri otpada

Parametri posmične čvrstoće otpada

Geotehnički parametri otpada

Parametri posmične čvrstoće otpada

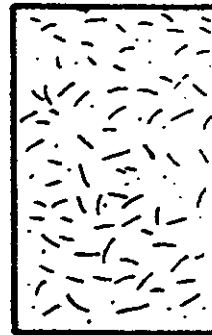
COMPOSITE
MATRIX

MSW

=

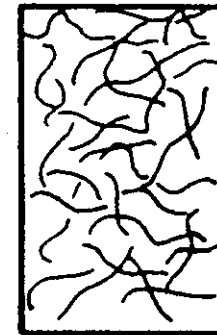
BASIC
MATRIX

PARTICLES
 ≤ 120 mm

+

REINFORCING
MATRIX

PARTICLES
> 120 mm
(PLASTIC, TEXTILES,
WOOD, etc.)

Figure 3-11: Modelisation of MSW (Kockel 1995)

Geotehnički parametri otpada

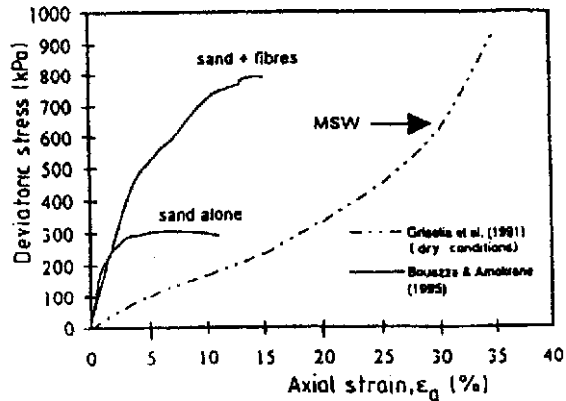

Figure 3-12: Deviatoric stress versus axial strain for various materials (Manassero et al. 1996)

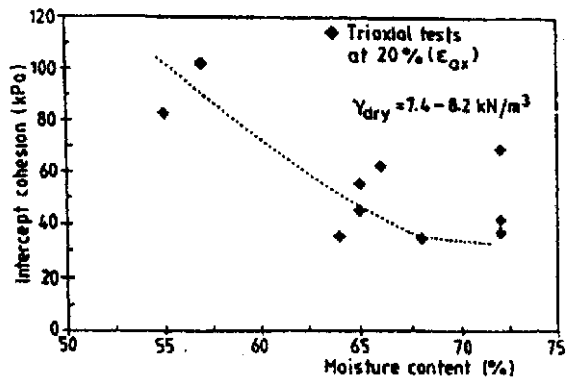

Figure 3-13: Variation of intercept cohesion as a function of moisture content (after Gabr et al., 1995)

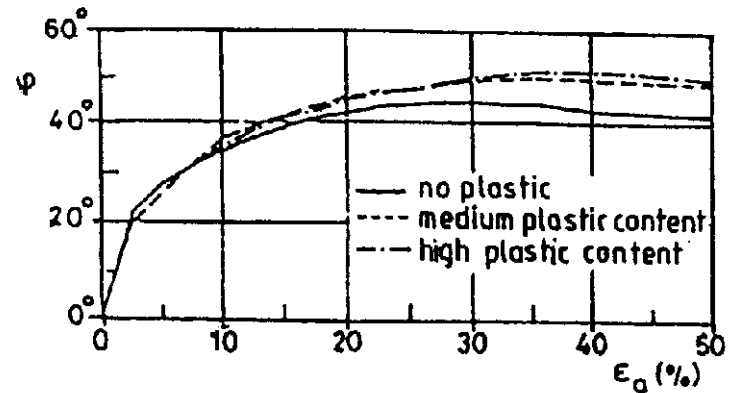

Figure 3-14: Deformation dependent activation of friction angle (Kockel & Jessberger, 1995)

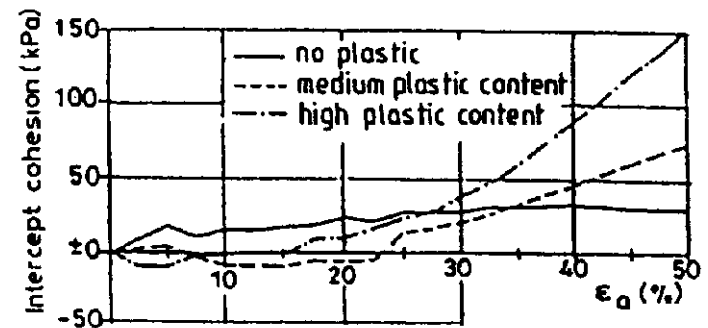

Figure 3-15: Deformation dependent activation of intercept cohesion (from Kockel & Jessberger, 1995)

Geotehnički parametri otpada

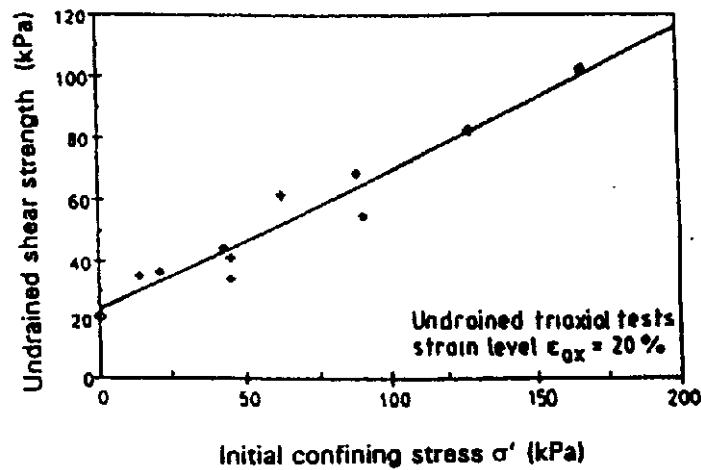

Figure 3-16: Variation of undrained shear strength versus confining pressure (Manassero et al., 1996)

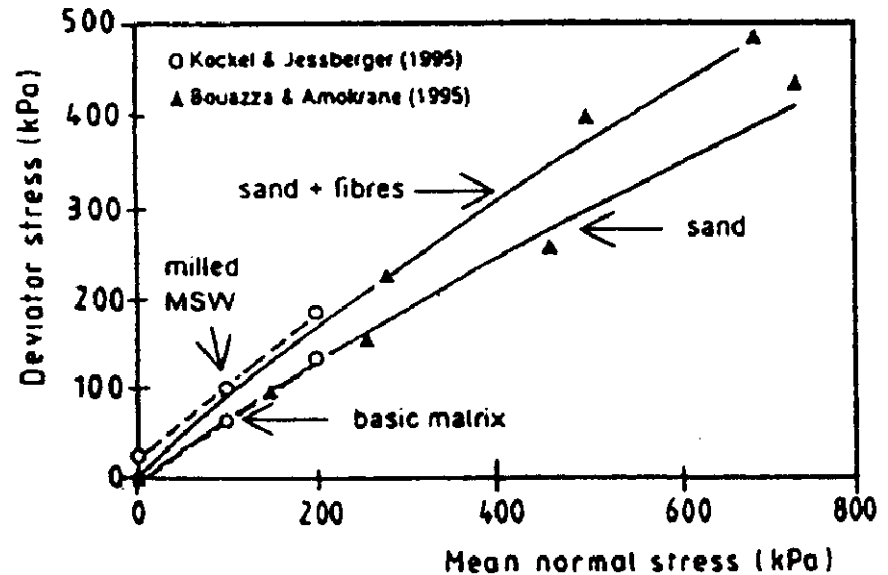

Figure 3-17: Failure strength envelope for different materials (Manassero et al. 1996)

Geotehnički parametri otpada

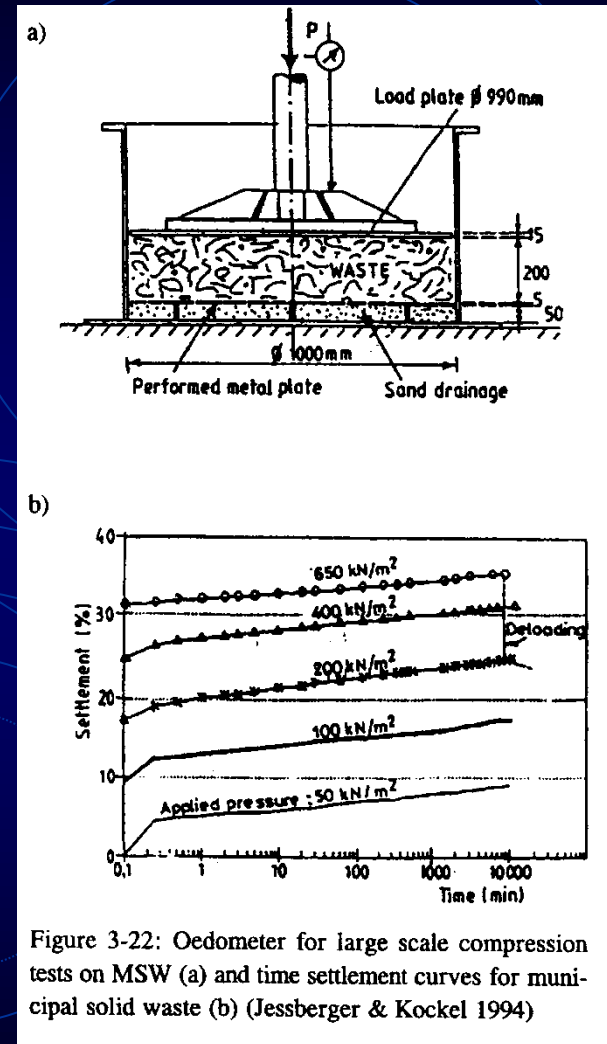
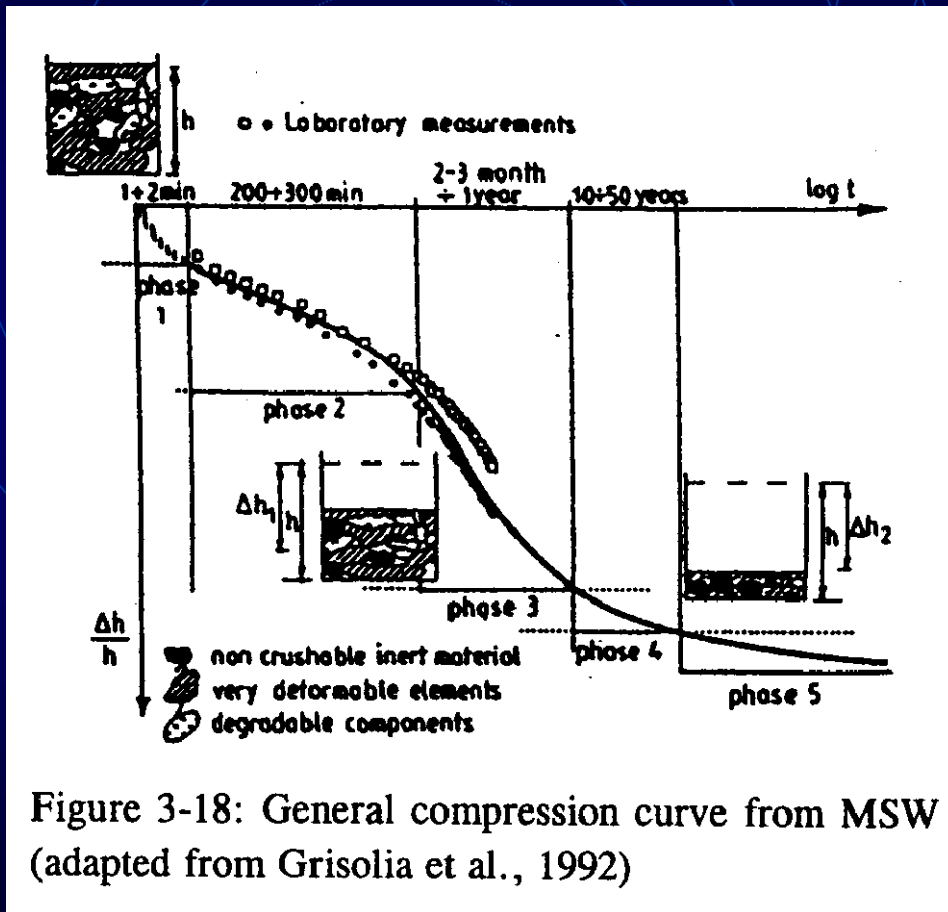
Parametri posmične čvrstoće brtvenih slojeva

Tablica 3. Parametri posmične čvrstoće na dodirnim plohama geosintetika i tla

a) GEOSINTETIK - TLO	
geomembrana (HDPE) - pijesak	$\Phi = 15^\circ$ do 28°
geomembrana (HDPE) – glina	$\Phi = 5^\circ$ do 29°
geotekstil – pijesak	$\Phi = 22^\circ$ do 44°
bentonitni tepih – pijesak	$\Phi = 20^\circ$ do 25°
bentonitni tepih – glina	$\Phi = 14^\circ$ do 16°
hrapava HDPE – zbijena glina	$\Phi = 7^\circ$ do 35° $c = 20 - 30$ kPa
hrapava HDPE – pijesak	$\Phi = 30^\circ$ do 45°
geotekstil - glina	$\Phi = 15^\circ$ do 33°
b) GEOSINTETIK – GEOSINTETIK	
geomreža – geomembrana (HDPE)	$\Phi = 6^\circ$ do 10°
geomembrana (HDPE) - geotekstil	$\Phi = 8^\circ$ do 18°
geotekstil – geomreža (geonet)	$\Phi = 10^\circ$ do 27°
bentonitni tepih – hrapava HDPE	$\Phi = 15^\circ$ do 25°
bentonitni tepih - geomembrana (HDPE)	$\Phi = 8^\circ$ do 16°
bentonitni tepih – bentonitni tepih	$\Phi = 8^\circ$ do 25° $c = 8$ do 30 kPa
hrapava HDPE – geomreža	$\Phi = 10^\circ$ do 25°
hrapava HDPE - geotekstil	$\Phi = 14^\circ$ do 52°

Geotehnički parametri otpada

Stišljivost

Geotehnički parametri otpada

Stišljivost

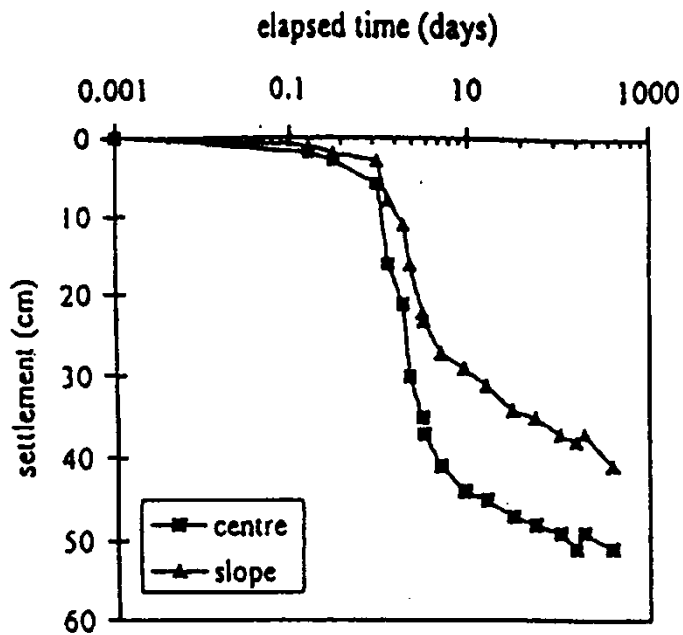

Figure 3-23: Settlement versus time for a MSW landfill (modified from Boutwell & Fiore, 1995)

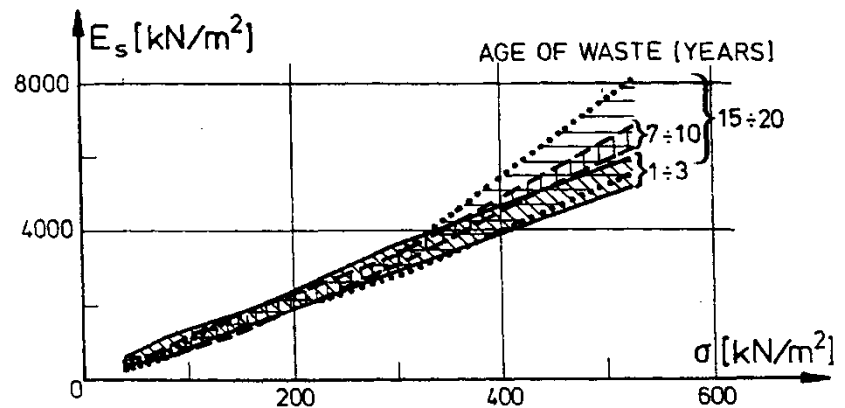

Figure 3-24: Constrained compression modulus E_s versus vertical stress observed from large scale compression tests on different types of MSW (Jessberger & Kockel, 1995)

Slijeganja odlagališta otpada

Načelno se razlikuju:

- **početna slijeganja** koja završavaju kratko nakon nanošenja novih slojeva otpada i mogu biti pospješena učestalim prelazima vozila koja dovoze ili razastiru otpad
- **vremenska slijeganja** (nakon konačnog opterećenja) u kojima se razlikuju tzv. primarna i sekundarna slijeganja (primarna i sekundarna kompresija).

Slijeganja odlagališta otpada

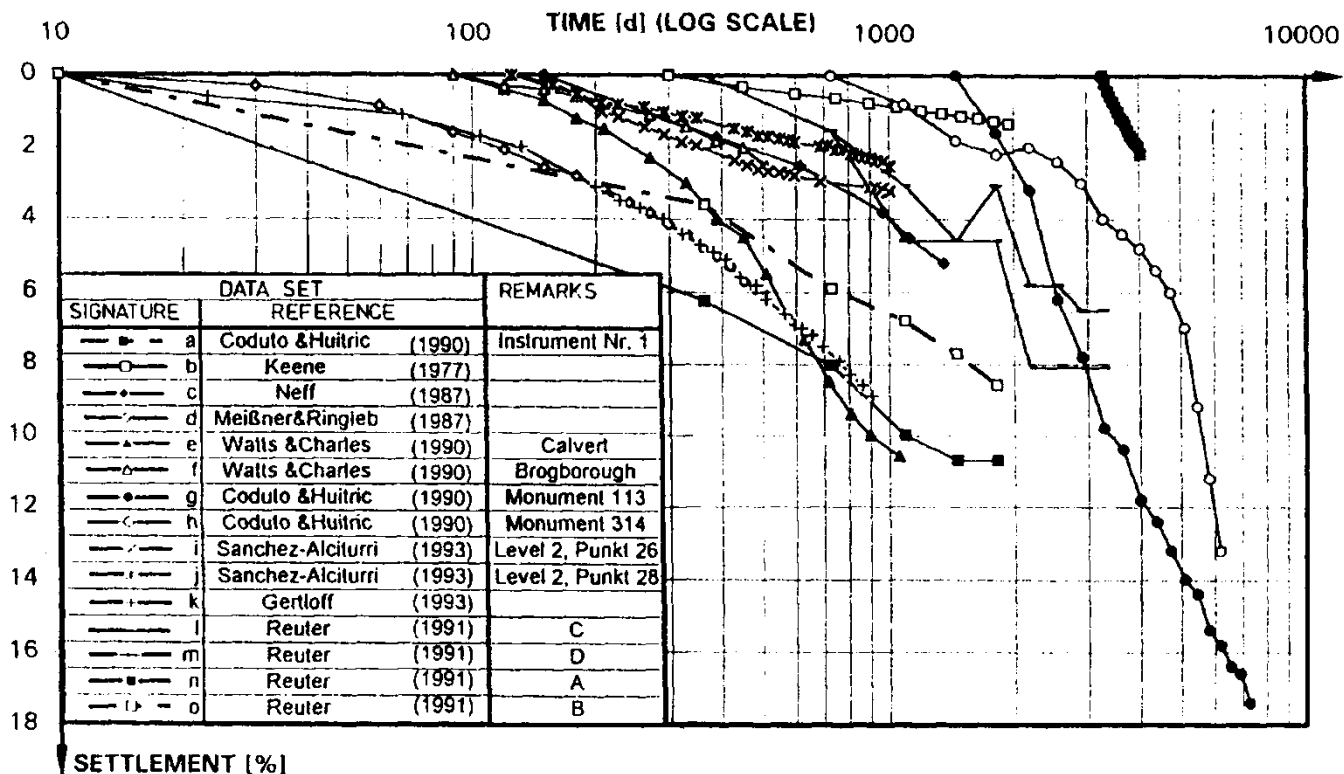

Figure 3-26: Measurements of surface settlement of different landfills (König et al. 1996)

Slijeganja odlagališta otpada 2

